

Tal og fakta - Gode bosteder

Omfang

- I alt har knap halvdelen af borgerne i botilbud mindst én ud af de 12 psykiatriske diagnoser (48 pct.). Det svarer på landsplan til ca. 13.350 borgere i botilbud¹.
- Den gennemsnitlige enhedsudgift for personer med henholdsvis en, to, tre eller flere end tre af udvalgte psykiatriske diagnoser er mellem 0,81 og 0,90 mio. kr.²
- Baseret på data fra 69 kommuner findes, at antallet af beboere med psykiatriske diagnoser er steget, men at sammensætningen af målgruppen kun har rykket sig lidt. Antallet borgere i botilbud, der har minimum én af 12 udvalgte psykiatriske diagnoser er steget med 15 pct. fra 2015 til 2020. Særligt autisme og ADHD er i vækst blandt botilbudsmottagere³. Godt 31 pct. af pladserne på botilbuddene er beboet af borgere med psykiske vanskeligheder og misbrug⁴.
- 19,3 pct. af voksne med kontakt til psykiatrien også modtager sociale indsatser. Andelen har været stigende i perioden 2018-2022. På landsplan var det 30 pct. af de voksne, der modtog kommunale sociale indsatser som botilbud, socialpædagogisk støtte i eget hjem, beskyttet beskæftigelse m.m., der også var i kontakt med psykiatrien i årene 2020-2022. ([SUM, 2024](#))

Faglighed på bosteder

- Opgørelserne af medarbejdernes uddannelsesniveau på bosteder viser, at ca. 19 pct. har grundskole eller gymnasial uddannelse mv. som højest fuldførte uddannelse. 55 pct. af medarbejdere på døgntilbud på voksenområdet, der henvender sig til borgere med psykiske vanskeligheder, er uddannet inden for social- eller sundhedsområdet, fx som socialpædagog.⁵
- En undersøgelse blandt Sosu-assistenser viser, at én ud af fire af undersøgelsens medlemmer aldrig har modtaget undervisning i metoder, som kan virke volds- og konfliktforebyggende⁶.

Socialtilsynet

- Opgaven med at godkende og føre driftstilsyn med offentlige og private sociale tilbud ligger hos 5 socialtilsyn placeret i Frederiksberg, Holbæk, Fåborg-Midtfyn, Silkeborg og Hjørring Kommuner. Socialtilsynene skal bidrage til at sikre, at borgerne får en indsats, der er i overensstemmelse med formålet med offentlige og private tilbud efter lov om social service (serviceloven) og sundhedsloven.

Pårørende

- Hver tredje pårørende til beboere på bostedet mener, at beboerne har fået det værre, efter vedkommende kom på bostedet⁷.
- Halvdelen mener ikke, at der er personale nok til at yde tilfredsstillende hjælp.

- Over halvdelen af de pårørende må selv stå ekstraordinært til rådighed for at sikre hjælp og støtte.

Overdødelighed på bosteder er den højeste

- Dødeligheden er en lille smule højere blandt beboere i botilbud end blandt lignende psykiatriske patienter, men mere end ti gange højere sammenlignet med den danske befolkning som helhed⁸.
- Styrelsen for Patientsikkerhed gennemfører sundhedsfaglige tilsyn på botilbud, og en erfaringsopsamling fra 2018 viser, at 19 pct. af de botilbud, der blev ført tilsyn med, havde større eller kritiske problemer af betydning for patientsikkerheden, og at der fortsat er behov for et stort fokus på sundhedsfaglige kompetencer ift. patientsikkerheden, herunder ift. håndtering af medicin^{9,10}
- En dansk undersøgelse af bosteder viser, at 9 ud af 10 beboere har ubehandlede eller oversete symptomer på fysisk sygdom. Nogle patienter blev fundet at have klinisk livstruende tilstande, mens andre viste sig at vise kliniske tegn på kræft¹¹.
- Fagforeningen FOA har undersøgt de ansattes erfaringer med selvmord i socialpsykiatrien blandt borgere, der modtager bostøtte eller bor på botilbud. 25 pct. har erfaring med borgere, der enten har begået selvmord og 47 pct. har oplevet at borgere har forsøgt at begå selvmord.¹²

Metodemylder, vold og misbrug fylder på bosteder

- VIVE påpeger, at botilbuddene benytter et stort antal forskellige metoder, som er mere eller mindre fagligt begrundede, og som henter deres baggrund i flere forskellige fagligheder – såkaldt metodemylder. Det er påfaldende, at de metoder, der er bedst belyst, og som der er mest evidens for effekten af, også er nogle af dem, der er mindst kendt og benyttet¹³.
- Politianmeldt vold og trusler mod beboere på socialpsykiatriske botilbud er steget i perioden fra 2007 til 2016. Tilsvarende vold mod ansatte på bosteder er på sit højeste siden 2005¹⁴. Seksuelle overgreb på bosteder er desuden overrepræsenteret¹⁵.
- I en dansk tværgående analyse af ti cases om voldsepisoder på botilbud og forsorgshjem var misbrug af rusmidler impliceret i fire af episoderne¹⁶ og ser ud til at kunne forklare en stor del af den øgede forekomst af vold, der ses blandt personer med alvorlige psykiske lidelser¹⁷

Tilfredshed hos beboerne

- 49 pct. af borgerne i botilbud og botilbudslignende tilbud samt 57 pct. af borgerne i eget hjem, at kommunen ikke i tilstrækkelig grad har udredt deres behov for støtte.¹⁸
- 39 pct. af borgerne på botilbud og botilbudslignende tilbud og 27 pct. af borgerne i eget hjem oplever, at de mangler støtte til hverdagens gøremål, og heraf angiver flest, at de mangler støtte til at deltage i fritidsaktiviteter og at have nogen at tale med, om hvordan de har det.¹⁹ Undersøgelsen peger desuden på, at de der har de største

udfordringer, og dermed størst behov for støtte, også er dem, som i mindst grad oplever at få det.

Bostedernes fysiske rammer

- En undersøgelse konkluderer, at de fysiske rammer har spillet en væsentlig rolle for voldsepisodernes udvikling på botilbuddene. Flere af tilbuddenes rammer er bygninger, som viser sig uhensigtsmæssige til at rumme komplekse målgrupper²⁰.
- Studier fra psykiatriske afsnit viser, at for lidt plads og for ringe mulighed for privatliv kan føre til mere aggressiv adfærd. En tilsvarende effekt kan forekomsten af larm og uro også have. Også institutionernes størrelse kan have betydning for såvel borgernes trivsel som for forebyggelse af vold. Her kan der på store institutioner være mere uro, og det kan være vanskeligere at udvikle de vigtige nære relationer med specifikke medarbejdere.²¹
- Et dansk litteraturstudie viser at velindrettede boliger kan føre til øget trivsel. Virksomme elementer kan være veltilrettelagte udearealer, et roligt akustisk miljø, fokus på gode lyskilder og på, at man fx undgår lange og smalle korridorer med dårlig plads til at passere andre²².

Meningsfulde aktiviteter

- Forskning viser, at deltagelse i aktiviteter, der er meningsfulde for den enkelte, kan understøtte en recoveryproces. Høj aktivitetsgrad er forbundet med færre psykiske symptomer og bedre kognitive funktion, selvbeherskelse, empowerment og tro på eget arbejdspotential²³ Det kan være i form af ordinær beskæftigelse eller anden form for mere skærmet aktivitet.
- Forskning (systematic review) viser, at der er god evidens for familie-psykoedukation i socialpsykiatrien/lokalt (eng. Community-based social interventions) [Killaspy et al. 2022](#).

Principper for recovery-orienteret rehabilitering

Social- og Boligstyrelsen har udviklet otte faglige principper for recovery-orienteret rehabilitering. Principperne er generiske og overordnede, og kan derfor tages i anvendelse af kommuner med forskellige rammer og praksis. Samtidig knytter der sig konkrete handleanvisninger til principperne, som kommuner kan lade sig inspirere af i deres udvikling og omlægning mod recovery-orienteret rehabilitering.

De otte principper er:

- Tag udgangspunkt i borgernes håb, ønsker og drømme
- Fokusér på borgernes ressourcer
- Inddrag borgernes selvvalgte netværk og almene fællesskaber
- Mød borgerne med åbenhed, tillid og respekt
- Hjælp borgerne så tidligt som muligt
- Arbejd koordineret med borgernes samlede livssituation
- Følg op, så indsatsen altid er den rette

- Brug viden og metoder, der virker

Læs mere om [principperne](#)

Gode eksempler

- Læs mere om god kvalitet på botilbud med best practice og gode eksempler i indsatskataloget, [Socialstyrelsen, 2021](#)

Noter

¹ Ekspertudvalget på socialområdet, 2023 Supplerende_Bilagsmateriale_9_Borgere_i_botilbud_UA

https://www.sm.dk/Media/638519641519467755/Supplerende_Bilagsmateriale_9_Borgere_i_botilbud_UA.pdf

² Analyse af udgifter til personer i botilbud, marts 2023. Ekspertudvalget på socialområdet.

https://www.sm.dk/Media/638532789585804110/Supplerende_Bilagsmateriale_16_Analyse_af_udgifter_til_personer_i_botilbud_UA.pdf

³ Ekspertudvalget på socialområdet. Opsummering om udvikling i udgifter til botilbud, dec 2023.

https://www.sm.dk/Media/638537113863861185/Supplerende_bilagsmateriale_24_Opsummering_om_udvikling_i_udgifter_til_botilbud_UA.pdf

⁴ (SUS 2019)

⁵ Fagligt oplæg 2022 SST side 163

⁶ Rapport - Vold i psykiatrien, FOA undersøgelse, 2014 [link](#)

⁷ Bedre Psykiatri 2018 - [Undersøgelse af bosteder](#)

⁸ Nordentoft M, et al. 2012 [link](#)

⁹ Fagligt Oplæg 2022 SST. Side 162

¹⁰ PHD: Model for mindre medicin og mere livskvalitet for borgere på [socialpsykiatriske botilbud](#)

¹¹ [Rokkjær, 2018](#)

¹² [FOA 2019](#)

¹³ Rapport - METODER I BOTILBUD, SFI, 2015, s 10 [link](#)

¹⁴ Institut for menneskerettigheder 2018 [VOLD OG TRUSLER PÅ BOTILBUD](#)

¹⁵ IMR 2022 <https://menneskeret.dk/udgivelser/sekshuelle-overgreb-paa-botilbud>

¹⁶ Defactum [2016](#) Vold på botilbud og forsorgshjem

¹⁷ Rapport - VOLDSFOREBYGGELSE PÅ BOTILBUD OG FORSORGSHJEM, SFI, 2017 s 38 [link](#)

¹⁸ Fagligt oplæg 2022 SST side 161

¹⁹ VIVE 2021 Brugertilfredshedsundersøgelse på det specialiserede voksenområde [link](#)

²⁰ Rapport - Vold på botilbud og forsorgshjem, Defactum, 2016 s 7 [link](#)

²¹ Rapport - VOLDSFOREBYGGELSE PÅ BOTILBUD OG FORSORGSHJEM, SFI, 2017 s 40 [link](#).

²² Rapport - VOLDSFOREBYGGELSE PÅ BOTILBUD OG FORSORGSHJEM, SFI,

²³ Bjørkedal et al. 2020. / Tepavicharov et al. 2022 / Petersen et al. 2019. / Bjørkedal et al. 2021.